

การบังคับใช้กฎหมายกับการกระทำ ความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน LAW ENFORCEMENT FOR THE YOUTH CRIME RECIDIVISM

เสาวนีย์ สวงกลิ่น*

■ บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน เพื่อศึกษาปัญหาในการใช้กฎหมายที่มีผลต่อการกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน และเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหที่เกิดจากการบังคับใช้กฎหมายที่ส่งผลให้เด็กและเยาวชนกระทำความผิดซ้ำต่อไป ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างในการเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ บุคคลที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน โดยแบ่งเป็น ผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดนครปฐม จำนวน 2 ท่าน พนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัดนครปฐม จำนวน 5 ท่าน เจ้าพนักงานตำรวจในเขตพื้นที่จังหวัดนครปฐมจำนวน 6 ท่าน พนักงานคุมประพฤติของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดนครปฐม จำนวน 6 ท่าน และนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดนครปฐม จำนวน 4 ท่าน รวมผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษาครั้งนี้จำนวนทั้งสิ้น 23 ท่าน

ผลการวิจัยพบว่า การบังคับใช้กฎหมายกับการกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนยังไม่มีความเหมาะสม ยังขาดประสิทธิภาพและลักษณะของกฎหมายยังส่งผลต่อการกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน อันเนื่องมาจากปัญหาในการใช้กฎหมาย แนวทางแก้ไขปัญหที่เกิดจากการบังคับใช้กฎหมายที่ส่งผลให้เด็กและเยาวชนกระทำความผิดซ้ำคือ ประการแรก

* นักศึกษาปริญญาโท มหาวิทยาลัยมหิดล

ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย ให้มีการแยก การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีสำหรับเด็กและ เยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำออกจาก การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีสำหรับเด็กและ เยาวชนที่กระทำความผิดครั้งแรก ประการที่ สองควรมีการแก้ไขกฎหมาย ให้มีความเป็น ปัจจุบัน ทันกับสภาพสังคมในปัจจุบัน และมี สภาพการบังคับใช้ที่เหมาะสม ประการที่สาม ควรมีการแก้ไขกฎหมาย ในบทมาตราที่มี วัตถุประสงค์ในการมุ่งให้โอกาสเด็กและ เยาวชน ให้มีความชัดเจน ประการที่สี่ควรมีการ แก้ไขกฎหมาย โดยเพิ่มมาตรการทางกฎหมาย ในการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำ ความผิด และประการสุดท้ายควรมีการแก้ไข กฎหมายเพิ่มหน่วยงานนี้จะเข้ามาดูแลเด็ก และเยาวชนที่กระทำความผิด ในส่วนที่ต้องมี การคุมประพฤติ เพื่อเป็นการควบคุม สอดส่อง ติดตามดูแลพฤติกรรมอย่างใกล้ชิด

คำสำคัญ : การบังคับใช้กฎหมาย/การกระทำ ความผิดซ้ำ/เด็กและเยาวชน

■ ABSTRACT

The objective of this research was to explore the law enforcement and legal loopholes affecting youth crime recidivism in order to find solutions to such problems.

Qualitative research was conducted with a structured interview to collect data from 23 key informants involved in the judicial

process for youth in Nakhon Pathom province. They were two juvenile and family court judges, five juvenile and family attorneys, six policemen, six probation officers and four psychologists or social workers at Nakhon Pathom Juvenile Observation and Protection division.

The study found that law enforcement for youth crime recidivism was inappropriate and ineffective as well as law structure being open to legal loopholes, which enabled youth crime recidivism. Solution guidelines for law enforcement of youth crime recidivism were firstly to amend the laws to keep the judicial procedures for children and youth crime recidivism separate from those for first-time offenders. Secondly, the law should be updated consistently to keep up with the current social situation and proper use. Thirdly, certain articles in the law that aim to favor children and youth must be amended. Fourthly, the law should be amended by increasing the legal measures to rehabilitate children and youth and prevent recidivism. Finally, the law should be amended to increase the size of the probation division for close surveillance and follow-up on youth crime recidivism.

KEY WORDS : LAW ENFORCEMENT/ RECIDIVISM/ YOUTH

■ บทนำ

จากสถานการณ์ปัจจุบัน ปัญหาอาชญากรรม ที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน (Juvenile Delinquency) ที่ปรากฏอยู่ในสื่อต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น ทางโทรทัศน์, หนังสือพิมพ์ หรือสื่อทางสังคมออนไลน์ที่มีอยู่เป็นจำนวนมากนั้นถือว่าเป็นปัญหาสำคัญระดับชาติอีกประการหนึ่ง เนื่องจากเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นทรัพยากรสำคัญที่จะเป็นกำลังในการพัฒนาประเทศต่อไป แต่ในช่วงวัยแห่งการเรียนรู้และพัฒนานั้น เด็กและเยาวชนกลับเลือกที่จะกระทำความผิดขึ้นทั้งในคดีความผิดอาญาธรรมดา จนถึงคดีอาญาที่มีความรุนแรง โหดเหี้ยมผิดวิสัยเจกเช่นเดียวกับการกระทำของบุคคลในวัยผู้ใหญ่ที่เราเรียกว่า “อาชญากร” ทั้งกรณีที่เกิดและเยาวชนเลือกกระทำความผิดเองหรือแม้กระทั่งการกระทำความผิดที่เกิดจากการบังคับขู่เข็ญ ชักจูงหลอกล่อให้กระทำจากบุคคลอื่น

สำหรับสถานการณ์ดังกล่าวในประเทศไทย ในปัจจุบันนี้ พบว่าการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนมีปริมาณที่เพิ่มมากขึ้นในทุก ๆ ปี รวมถึงความหลากหลายของลักษณะการกระทำความผิดและการทวีความรุนแรงในลักษณะของการกระทำความผิด และที่น่าสนใจคือ ช่วงวัยของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดกลับมีอายุน้อยลงไป

จากสถิติของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน พบว่าในปี พ.ศ. 2551 เด็กอายุเกิน 10 ปี แต่ไม่เกิน 15 ปี ได้ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจำนวนถึง 7,183 คน ในปี พ.ศ. 2552 จำนวน 6,841 คน,

ในปี พ.ศ. 2553 จำนวน 6,054 คน, ในปี พ.ศ. 2554 จำนวน 5,082 คน และในปี พ.ศ. 2555 จำนวน 6,108 คน

สำหรับ เยาวชนอายุเกิน 15 ปี แต่ไม่เกิน 18 ปี ในปี 2551 จำนวน 39,798, ปี 2552 จำนวน 39,530 คน, ในปี 2553 จำนวน 38,003 คน, ในปี 2554 จำนวน 29,967 คน และในปี พ.ศ. 2555 จำนวน 28,168 คน

แต่ปัญหาที่สำคัญมากกว่าปัญหาการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนนั้นก็คือ ปัญหาการกลับมากระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนที่มีปริมาณมากขึ้น จากสถิติข้างต้นพบว่าในปี 2551 มีจำนวนคดีที่เป็นคดีเด็กและเยาวชนกระทำผิดซ้ำ จำนวน 6,606 คดี, ในปี 2552 จำนวน 6,294 คดี, ในปี 2553 จำนวน 5,559 คดี, ในปี 2554 จำนวน 4,125 คดีและในปี 2555 จำนวน 6,849 คน ถือว่ายังมีปริมาณการกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนที่สูงอยู่ แสดงให้เห็นว่าการบังคับใช้กฎหมายทั้งมาตรการทางอาญาและมาตรการอื่นทางอาญากับเด็กและเยาวชนยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่า เมื่อเด็กและเยาวชนได้กระทำความผิดและได้เคยเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมมาแล้ว เหตุใดจึงกลับมากระทำความผิดซ้ำอีกหลายครั้ง ทั้งในการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเดิม การกระทำความผิดซ้ำในฐานความผิดใหม่ ที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น แม้จะมีงานวิจัยหลายฉบับที่อธิบายถึงสาเหตุของการกระทำความผิดซ้ำว่าเกิดจากสถาบันทางครอบครัวของเด็กและเยาวชน ลักษณะของสภาพสังคมของเด็กและเยาวชน แต่อีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญและ

ผู้วิจัยให้ความสนใจคือ สาเหตุการกระทำ ความผิดซ้ำที่เกิดจากผลของการบังคับใช้กฎหมายกับเด็กและเยาวชนที่มีวัตถุประสงค์มุ่งแก้ไขฟื้นฟู และลักษณะกฎหมายที่มีบทกำหนดโทษโดยเฉพาะแยกต่างหากจากมาตรการลงโทษที่ใช้กับผู้ใหญ่ ทำให้การบังคับใช้กฎหมายบางบทบัญญัติเกิด “ปัญหาในการใช้กฎหมาย” ที่ก่อให้เกิดการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน ทำให้เด็กและเยาวชนเกิดการเรียนรู้วิธีการเอาตัวรอดโดยอาศัยความบกพร่องของบทบัญญัติของกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม (เกษรวางค์ จิณะแสน, 2542, หน้า 2) รวมทั้งผลของการลงโทษที่ไม่รุนแรง การขาดประสิทธิภาพ ความไม่เหมาะสมของการบังคับใช้กฎหมายกับสถานการณ์ปัจจุบัน

สำหรับงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับบทบัญญัติของกฎหมายที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน 3 ฉบับ คือ ประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2553 พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 เนื่องจากบทบัญญัติของกฎหมายทั้ง 3 ฉบับนี้เป็นบทบัญญัติที่ถูกนำมาบังคับใช้กับเด็กและเยาวชนเมื่อมีการกระทำความผิดและเมื่อมีการนำมาบังคับใช้กับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดแล้วพบว่า ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นเพราะความหนักเบาของลักษณะโทษที่จะลงแก่เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด การกำหนดลักษณะโทษหามนำมาใช้กับเด็กและเยาวชน การกำหนดอายุที่เด็กและเยาวชน

ไม่ต้องรับผิดชอบในผลของการกระทำหรือมีความผิดแต่ไม่ต้องรับโทษ หรือ การลดมาตราส่วนโทษ เหตุบรรเทาโทษต่าง ๆ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาเลือกที่จะทำการศึกษาเพื่อหาคำตอบให้กับการวิจัยครั้งนี้ผ่านทางบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของเด็กและเยาวชนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม ซึ่งเป็นจังหวัดในเขตพื้นที่ที่ 2 ที่มีสถิติการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนมากที่สุด อีกทั้งการศึกษาวิจัยในลักษณะนี้ เป็นการศึกษาทั้งในส่วนผู้บังคับใช้กฎหมาย เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาและรวมทั้งหาแนวทางป้องกันเพื่อมิให้เด็กและเยาวชนกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก

■ วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน
2. เพื่อศึกษาปัญหาในการใช้กฎหมายที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน
3. เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหที่เกิดจากการบังคับใช้กฎหมายที่ส่งผลให้เด็กและเยาวชนกระทำความผิดซ้ำ

■ ขอบเขตการศึกษาวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการบังคับใช้กฎหมาย จำนวน 3 ฉบับ คือ ประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2553 พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพ

ผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ที่มีลักษณะส่งผลให้เด็กและเยาวชนกระทำความผิดซ้ำ โดยจะทำการวิจัยผ่านบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำ ที่ประกอบไปด้วย

1. ผู้พิพากษาศาลคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัดนครปฐม
2. พนักงานอัยการแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัดนครปฐม
3. เจ้าพนักงานตำรวจในส่วนงานพนักงานสอบสวนในพื้นที่จังหวัดนครปฐม
4. พนักงานคุมประพฤติของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดนครปฐม
5. นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดนครปฐม

■ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงลักษณะของบทบัญญัติของกฎหมายที่นำมาใช้บังคับกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน
2. ได้ทราบถึงลักษณะช่องว่างของกฎหมายที่ส่งผลต่อการกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน
3. นำข้อมูลจากการวิจัยที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางแก้ไขปัญหการกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนที่เกิดจากการบังคับใช้กฎหมาย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปเป็นแนวทางเพื่อปรับปรุงแก้ไขปัญหการกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนที่เกิดจากการบังคับใช้กฎหมายต่อไป

■ ระบบวิธีการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีแนวทางการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Study) โดยการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งต่างๆ เช่น หนังสือ เอกสาร บทความ คำบรรยาย ตั๋วบทกฎหมาย ตำราทางวิชาการ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ วิทยานิพนธ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาประกอบการศึกษาให้สมบูรณ์
2. ศึกษาภาคสนาม (Field Study) โดยผู้ศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก

การเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informant)

ผู้วิจัยได้เลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง โดยกำหนดคุณสมบัติหลักไว้ว่าต้องเป็น บุคคลที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนที่มีลักษณะการทำงานเกี่ยวข้องกับบทบัญญัติของกฎหมายที่นำมาศึกษาในงานวิจัยนี้โดยตรง ดังนี้

- เป็นผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดนครปฐม จำนวน 2 คน ที่มีประสบการณ์การทำงานเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนมากกว่า 1 ปี
- เป็นพนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัดนครปฐม จำนวน 5 คน ที่มีประสบการณ์การทำงานเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนมากกว่า 1 ปี

- เจ้าพนักงานตำรวจในเขตพื้นที่จังหวัดนครปฐมจำนวน 6 คน (จากตำแหน่งพนักงานสอบสวนที่สำนวนคดีเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน) พิจารณาจากจำนวนสถิติคดีที่มีมากที่สุด 6 สถานีตำรวจภูธรอำเภอในจังหวัดนครปฐม จาก 12 สถานีตำรวจภูธรอำเภอในจังหวัดนครปฐม ที่มีประสบการณ์การทำงานเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนมากกว่า 1 ปี

- พนักงานคุมประพฤติของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดนครปฐมจำนวน 6 คน ที่มีประสบการณ์การทำงานเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนมากกว่า 1 ปี

- นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดนครปฐม จำนวน 4 คน ที่มีประสบการณ์การทำงานเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนมากกว่า 1 ปี

รวมจำนวน 23 ท่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาโดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้าง (Structural Interview Guidelines) ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการศึกษาปัญหาการวิจัย วัตถุประสงค์การวิจัย และการทบทวนวรรณกรรม เพื่อสกัดประเด็นการวิจัยให้ครอบคลุมและได้นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้ทำการตรวจสอบถึงความถูกต้องในขอบเขตเนื้อหาและความครอบคลุมในประเด็นและวัตถุประสงค์การวิจัยอย่างครบถ้วน

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อผู้วิจัย ได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ จากฐานข้อมูล (Documentary Research) และการวิจัยภาคสนาม (Filed Research) ที่ได้มาจากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structural Interview Guidelines) จากบุคคลที่มีความรู้และมีประสบการณ์ในกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชน ที่กระทำความผิดได้เพียงพอครบถ้วนต่อการศึกษาตามวัตถุประสงค์แล้ว ผู้วิจัยก็จะนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และตีความข้อมูลออกมาเป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) โดยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เรียบเรียงให้อยู่ในกรอบวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ เพื่อให้ทราบว่า การบังคับใช้กฎหมายมีผลต่อการกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนอย่างไร

สรุปและอภิปรายผล

(Discussion and Conclusion)

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบังคับใช้กฎหมายกับการกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน” จากผลการศึกษา ผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นการอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

สภาพการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก พบว่า ลักษณะกฎหมายที่นำมาใช้กับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนเป็นกฎหมายที่ไม่ได้มีวัตถุประสงค์มุ่งในการลงโทษ แต่กลับเป็นไปในลักษณะของการแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรม

เบี่ยงเบนของเด็กและเยาวชน รวมทั้งมุ่งให้โอกาสเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดได้ปรับปรุงตัวเพื่อกลับมาเป็นคนดีของสังคมต่อไปในอนาคตอย่างไม่มีข้อจำกัด ทำให้เมื่อมีการนำกฎหมายที่มีลักษณะดังกล่าวมาบังคับใช้ แทนที่จะทำให้เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดได้รู้สำนึก เกิดความหลาบจำ ตัดสินใจกลับตัวเป็นคนดีของสังคม แต่ผลที่เกิดขึ้นคือ กฎหมายที่มีลักษณะดังกล่าว ได้กลายเป็นการเอื้อประโยชน์ให้แก่เด็กและเยาวชนที่จะกลับมากระทำความผิดซ้ำ เพราะกฎหมายที่มีอยู่นั้น ไม่มีมาตรการที่จะทำให้เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเกิดความหลาบจำ เกรงกลัวที่กระทำความผิด และมีการให้โอกาสเด็กอย่างไม่มีจำกัดและมีเหตุผลหย่อนผ่อนโทษหลากหลาย รวมทั้งกฎหมายที่มีอยู่ ไม่สามารถแยกเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำออกจากเด็กและเยาวชนที่เพิ่งกระทำความผิดครั้งแรกได้ จึงเกิดปัญหาการขาดประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักได้อธิบายเพิ่มเติมอีกว่ากฎหมายที่มีอยู่นอกจากจะมุ่งคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด มากเกินไปแล้ว ตัวบทกฎหมายที่มีอยู่นั้นก็ยังไม่มีความชัดเจนแน่นอน เพียงพอที่จะแก้ไขปัญหการกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนได้ และนอกจากนี้ ยังขาดกฎหมายที่กำหนดบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่จะเข้าติดตามดูแลพฤติกรรมเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ตั้งแต่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด จนถึงหลังจากศาลมีคำพิพากษาหรือได้รับโอกาสคืนสู่สังคมตามเงื่อนไขของกฎหมาย

ซึ่งสอดคล้องกับ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์ (2551, หน้า 15) ที่ได้อธิบายเรื่องการบังคับกฎหมายว่าการบังคับใช้กฎหมายที่ดี ต้องมีลักษณะคือ เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น จะต้องมีการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้อย่างรวดเร็ว และวัตถุประสงค์ในการลงโทษจะบรรลุได้อย่างเต็มที่ ก็ต่อเมื่อผู้กระทำความผิดได้รับโทษอย่างรวดเร็ว เพราะจะได้ผลเป็นการแก้แค้น ช่มชู้ ดัดนิสัย และให้ความปลอดภัยด้วยการตัดผู้กระทำความผิดออกจากสังคม อีกทั้งการบังคับใช้กฎหมาย ต้องหลีกเลี่ยงการนำตัวผู้บริสุทธิ์มาลงโทษ เพราะฉะนั้นการบังคับใช้กฎหมายจึงต้องมีความเป็นธรรมทุกขั้นตอน

จากนั้นผู้ให้ข้อมูลได้อธิบายถึงลักษณะกฎหมายที่ดี ที่จะสามารถนำมาบังคับใช้แล้วสามารถแก้ไขปัญหการกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนได้คือ กฎหมายหรือมาตรการทางกฎหมายที่ดีต้องมีลักษณะต้องชัดเจน ครอบคลุม เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน สามารถปฏิบัติได้จริง มีทั้งมาตรการแก้ไขฟื้นฟู เยียวยา และให้โอกาสเด็กสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดครั้งแรก และมีมาตรการการลงโทษสำหรับเด็กและเยาวชนที่กลับกระทำความผิดซ้ำที่เหมาะสม

แสดงให้เห็นว่า ลักษณะกฎหมายที่นำมาใช้บังคับแก่เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในประเทศไทยในปัจจุบันนี้ เป็นกฎหมายที่ไม่สามารถนำมาแก้ไขปัญหการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนที่เกิดขึ้นอยู่ในปัจจุบันนี้ได้ เพราะบทบัญญัติกฎหมายที่มีอยู่ มีลักษณะเป็นการแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมเบี่ยงเบนของเด็กและเยาวชนมากกว่าที่จะมุ่งที่จะลงโทษเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด และเมื่อมีการ

นำกฎหมายที่มีลักษณะดังกล่าวมาบังคับใช้ ก็พบว่านอกจากจะไม่ช่วยแก้ไขปัญหาการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนแล้ว กลับมีส่วนเอื้อให้เด็กและเยาวชน ตัดสินใจกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก เพราะกฎหมายใช้อยู่ นั้นขาดมาตรการทางกฎหมายที่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ที่จะทำให้เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเกิดความหลากหลาย เกรงกลัวที่กระทำความผิด และไม่กลับมากระทำความผิดซ้ำอีก

ปัญหาในการใช้กฎหมายที่มีผลต่อการกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน

สำหรับในส่วนของปัญหาในการใช้กฎหมายที่มีผลต่อการกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนนั้น จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก สามารถแบ่งลักษณะช่องว่างของกฎหมายที่มีอยู่ได้ 4 ประการดังต่อไปนี้

1. กฎหมายที่มีอยู่ มีลักษณะที่ไม่เหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบัน มีความล้าหลัง มีความไม่ชัดเจน ไม่ว่าจะเป็น การกำหนดโทษที่จะลดแก่เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด โดยใช้การกำหนดอายุ ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 73 ถึง มาตรา 75 ตามตัวบทกฎหมายที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 2 ซึ่งเมื่อพิจารณาสภาพของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในประเทศไทยแล้ว พบว่านับวันเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ก็มีอายุน้อยลงเรื่อย ๆ และมีการกระทำความผิดที่รุนแรงขึ้น ซึ่งจากการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลหลักต่างให้ความเห็นตรงกันว่า การกำหนดโทษจะคำนึงเพียงอายุของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเพียงอย่างเดียวไม่ได้ ต้องดูถึงสภาพจิตใจของเด็กและเยาวชน พฤติการณ์ที่เด็กและเยาวชนได้กระทำลง

ความถี่ของการกระทำความผิด มาประกอบอีกทั้งการใช้เกณฑ์อายุดังกล่าว ก็สมควรต้องได้รับการแก้ไข เช่น ลดอายุเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดแล้วไม่ต้องรับโทษให้อยุ่น้อยลง การลดโทษถึงกึ่งหนึ่งในกรณีที่เกิดและเยาวชนอายุกว่าสิบห้าปีแต่ต่ำกว่าสิบแปดปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด ถ้าศาลเห็นว่าสมควรพิพากษาลงโทษ ก็ให้ลดมาตราส่วนโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดลงกึ่งหนึ่ง ซึ่งเป็นการกำหนดการลดโทษตามหลักอายุ ซึ่งจะไม่สอดคล้องกับความผิดอันร้ายแรงที่ได้ทำลงไป จึงถือว่าเป็นการกำหนดโทษที่ไม่เหมาะสม

ซึ่งสอดคล้องกับ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7892/2554 ที่พิพากษาว่า สำหรับคดีนี้ขณะกระทำความผิดจำเลยอายุ 17 ปีเศษ การลดมาตราส่วนโทษตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 76 (เดิม) กำหนดไว้ว่า ถ้าศาลเห็นสมควรจะลดมาตราส่วนโทษที่กำหนดสำหรับความผิดนั้นลงหนึ่งในสามหรือกึ่งหนึ่งก็ได้ ซึ่งในปัจจุบัน คดีนี้หากเป็นจำเลยอายุ 17 ปีเศษ ตามกฎหมายที่แก้ไขใหม่จะบังคับตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 75 ซึ่งกำหนดไว้ว่า ถ้าศาลเห็นสมควรพิจารณาลงโทษก็ให้ลดมาตราส่วนโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดลงกึ่งหนึ่ง กรณีจึงเป็นเรื่องที่กฎหมายบังคับว่าศาลจะต้องลดมาตราส่วนโทษให้แก่จำเลย มิใช่เป็นเรื่องที่ศาลเห็นสมควร การลดมาตราส่วนโทษตามกฎหมายที่แก้ไขใหม่เป็นคุณมากกว่า จึงต้องใช้กฎหมายที่แก้ไขใหม่ในส่วนที่เป็นคุณบังคับแก่จำเลยตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 3 ปัญหาดังกล่าวเป็นข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความสงบเรียบร้อย ศาลฎีกาจึงมีอำนาจ

ยกขึ้นอ้างและปรับบทกฎหมายให้ถูกต้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 195 วรรคสอง ประกอบมาตรา 225

นอกจากนั้นยังมีบทบัญญัติของกฎหมายในเรื่องเหตุลดโทษและเหตุบรรเทาโทษตามมาตรา 78 ตามด้วยบทกฎหมายที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 2 ซึ่งโดยหลักๆ เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดจะได้รับการลดโทษและบรรเทาโทษ จากการสำนึกผิดและให้การรับสารภาพและจากการเยียวยาบรรเทาความเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย ซึ่งกฎหมายกำหนดให้ลดโทษ ไม่เกินกึ่งหนึ่งของโทษที่จะลง ซึ่งในทางพิจารณาคดี เราไม่สามารถจะพิสูจน์ได้ว่าเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดนั้นให้การรับสารภาพและเยียวยาบรรเทาความเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย ด้วยความสำนึกผิดหรือทำไปเพราะได้รับคำแนะนำว่าจะเป็นประโยชน์แก่คดีของตน รวมทั้งในการลดโทษดังกล่าวตามกฎหมายมิได้กำหนดให้พิจารณาถึงสภาพจิตใจของเด็กและเยาวชน ความร้ายแรงของพฤติการณ์ที่เด็กและเยาวชนได้กระทำลงไปด้วย

ประเด็นสุดท้าย คือ แนวทางและวิธีปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดนั้นในการนำมาใช้ยังขาดกฎหมายและกระบวนการพิจารณาคดี ที่จะบัญญัติให้มีการแยกกระบวนการดำเนินคดีของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำออกจากกระบวนการดำเนินคดีของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดครั้งแรก ผลคือเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำกลับได้รับการคุ้มครองสิทธิตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน และหากเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำกับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดครั้งแรกได้มาอยู่ร่วมกัน ทั้งในสถานพินิจและคุ้มครอง

เด็กและเยาวชน หรือศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดจะมีการแลกเปลี่ยนความรู้ผลประโยชน์ตามกฎหมายที่ได้รับจากการเป็นเด็ก ทำให้เกิดการเรียนรู้ เกิดพฤติกรรมเลียนแบบขึ้นได้

ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่างกัน (Differential Association) ที่ชี้ให้เห็นว่า พฤติกรรมอาชญากรเกิดขึ้นจากการเรียนรู้ การเรียนรู้ดังกล่าวเกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นโดยผ่านกระบวนการติดต่อสื่อสาร การเรียนรู้ดังกล่าวเกิดขึ้นภายในกลุ่มบุคคลที่มีลักษณะเป็นการเฉพาะ การเรียนรู้ดังกล่าวรวมถึงการเรียนรู้ทางเทคนิคและวิธีการในการกระทำความผิดแรงจูงใจในการกระทำความผิดที่เป็นการเฉพาะเจาะจง และ การที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิดนั้นเนื่องมาจากการที่เขาได้ซึมซับการเอาค่านิยมและความเชื่อในเรื่องการละเมิดกฎหมายมาไว้ในใจมากกว่าการไม่ละเมิดกฎหมายและส่งผลต่อการกระทำความผิด

และสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของผู้กระทำความผิด (A Social Learning Theory of Crime) ในประเด็นการเสริมแรงที่แตกต่างกัน (Differential Reinforcement) เห็นว่าคนเราจะกระทำความผิดหรือไม่ขึ้นอยู่กับการคาดการณ์ว่า ตนเองจะได้รับรางวัลหรือการลงโทษจากการกระทำความผิดนั้นๆ เป็นสำคัญ คนเราจะเลิกการกระทำความผิดหรือจะกระทำความผิดต่อไปในอนาคตหรือไม่ย่อมขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่ได้รับรางวัลหรือการลงโทษทั้งในอดีตและปัจจุบันรวมทั้งการคาดการณ์ว่าจะได้รับรางวัลหรือการลงโทษในอนาคตอีกส่วนหนึ่งด้วย

2. กฎหมายที่มีอยู่ มีลักษณะมุ่งตีความตาม

ตัวอักษร เพื่อคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชน ที่กระทำความผิดอย่างเคร่งครัด จากการสัมภาษณ์ พบว่าการตีความตามนัยคำพิพากษาศาลฎีกาว่า การส่งตัวเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดไปฝึกและอบรม เป็นกรณีที่ศาลชั้นต้น อันเป็นศาลเยาวชนและครอบครัวใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนแทนการลงโทษทางอาญา จึงไม่เป็นการลงโทษจำคุกตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18 ทำให้เมื่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดกลับมากระทำความผิดซ้ำอีกครั้ง จึงไม่สามารถใช้มาตรการการบวกโทษ เพิ่มโทษ นับโทษต่อได้ แม้ในการพิจารณาและพิพากษาคดี จะมีกระบวนการที่สถานพินิจจะต้องทำการสืบเสาะภูมิหลังประวัติของเด็กและเยาวชนและประวัติการกระทำความผิด มารายงานต่อศาลเพื่อให้ศาลนำมาใช้ในการพิจารณาพิพากษาคดีก็ตาม แต่เมื่อโทษที่จะลงแก่เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในศาลเด็กและเยาวชนที่รุนแรงคือการส่งตัวเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดไปฝึกและอบรม ผลก็คือหากเด็กและเยาวชนมากระทำความผิดซ้ำอีก ก็ไม่สามารถบวกโทษ เพิ่มโทษ นับโทษต่อได้ ตามที่ได้มีการตีความกฎหมายที่เคร่งครัดไว้ จึงแสดงให้เห็นปัจจุบันยังขาดมาตรการกฎหมายที่จะนำมาใช้ลงโทษเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำ

ซึ่งสอดคล้องกับ สมบัติ อารังธัญวงศ์. (2546, ไม่ปรากฏหน้าที่พิมพ์) นโยบายสาธารณะ: แนวความคิดการวิเคราะห์และกระบวนการพบว่าแนวคิดแหล่งที่มาของนโยบาย (source of policy) ที่นำไปปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ปรารถนาโดยมีแหล่งที่มา ดังต่อไปนี้ ...

“การพิจารณาและการวินิจฉัยของศาลโดยทั่วไปคำพิพากษาของศาลฎีกาซึ่งเป็นศาลสูงสุด และถือเป็นที่ยึดมั่นคือนโยบายสาธารณะที่สำคัญของทุกสังคมเพราะคำพิพากษาดังกล่าวจะเป็นมาตรฐานสำหรับผู้เกี่ยวข้องที่จะต้องปฏิบัติตามโดยเฉพาะหน่วยงานที่รับผิดชอบการนำนโยบายไปปฏิบัติเมื่อมีปัญหาในทางกฎหมายและศาลฎีกาได้พิพากษาไว้ อย่างไรก็ดีคำพิพากษานั้นคือบรรทัดฐานที่หน่วยราชการจะต้องปฏิบัติตาม ดังนั้น องค์การราชการที่รับผิดชอบการนำนโยบายไปปฏิบัติจึงต้องปฏิบัติตามคำพิพากษาของศาลสูงหรือศาลฎีกาที่เกี่ยวข้องกับงานของตนด้วยและถือเป็นสิ่งที่จะต้องปฏิบัติตามโดยเคร่งครัด มิฉะนั้นอาจถูกฟ้องร้องจากผู้เกี่ยวข้องที่สูญเสียประโยชน์ เพราะการไม่ปฏิบัติตามขององค์การราชการที่รับผิดชอบ”

และสอดคล้องกับคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1265/2554 ที่พิพากษาว่า การที่ศาลชั้นต้น อันเป็นศาลเยาวชนและครอบครัวใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนแทนการลงโทษทางอาญาแก่จำเลยตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 มาตรา 104 (2) ให้เปลี่ยนโทษจำคุกเป็นส่งตัวจำเลยไปฝึกและอบรมที่ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เขต 8 จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีกำหนดขั้นต่ำ 2 ปี ขั้นสูง 4 ปี นับแต่วันพิพากษาหากไม่ชำระค่าปรับให้ส่งตัวจำเลยไปฝึกและอบรมที่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดภูเก็ต มีกำหนด 1 วัน ไม่ถือเป็นการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18

3. กฎหมายที่มีอยู่ มีลักษณะมุ่งฟื้นฟู แก้ไข เยียวยา และให้โอกาสเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดได้กลับคืนสู่สังคมมากเกินไปและไม่มีข้อจำกัด จากการศึกษาและจากการสัมภาษณ์ การรอกการลงโทษให้แก่เด็กและเยาวชนตาม มาตรา 144 ของพระราชบัญญัติศาลเยาวชน และครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเด็กและ เยาวชน พ.ศ. 2553 ที่ไม่มีการกำหนดอัตราโทษ อย่างสูงและจำนวนครั้งที่เด็กและเยาวชนมีสิทธิ ได้รับโอกาสไว้ เพราะฉะนั้นแม้โทษจะมีอัตรา สูงเพียงใด เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด มาแล้วก็ครั้ง ศาลก็มีสิทธิใช้ดุลพินิจ พิจารณา รอกการลงโทษให้แก่ เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ได้ ตามมาตรา 19 ของพระราชบัญญัติ พินฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ในการพิจารณาส่งตัวเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดตามข้อหาที่กำหนดไว้มาตราดังกล่าว สามารถถูกส่งตัวไปฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดก็ครั้งก็ได้ และการให้โอกาสเด็กและ เยาวชนที่กระทำความผิด กลับคืนสู่สังคม โดยการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเยาวชน ตามมาตรา 86 ถึง 89 ตามพระราชบัญญัติ ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดี เด็กและเยาวชน พ.ศ. 2553 หากเด็กทำตาม แผนแก้ไขฟื้นฟู โดยการทำงานบริการสังคมแล้ว เด็กก็จะต้องเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดี รวมทั้งไม่มีประวัติการกระทำความผิดติดตัว

ซึ่งสอดคล้องกับคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 496/2550 ที่พิพากษาว่าพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 มาตรา 106 (3) ให้อำนาจศาลพิจารณารอกการกำหนด โทษหรือรอกการลงโทษเด็กหรือเยาวชนตาม

ประมวลกฎหมายอาญาได้ แม้ว่าศาลจะกำหนด โทษจำคุกเกินกว่า 2 ปี และปัญหาดังกล่าว เป็นปัญหาข้อกฎหมายเมื่อจำเลยอุทธรณ์ขอให้ รอกการลงโทษ การที่ศาลอุทธรณ์ภาค 7 แผนก คดีเยาวชนและครอบครัววินิจฉัยว่า ความผิดฐานร่วมกันข่มขืนกระทำชำเราอันเป็นมีลักษณะ เป็นการโทรมหญิงตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 276 วรรคสอง ศาลชั้นต้นลงโทษขั้นต่ำ ให้จำคุกจำเลยมีกำหนด 3 ปี 9 เดือน จึงไม่อยู่ในเงื่อนไขที่จะรอกการลงโทษจำคุกให้แก่จำเลย ได้นั้นจึงเป็นการไม่ชอบ

จากที่ได้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักได้อธิบาย ถึงข้อเสียของบทบัญญัติดังกล่าวว่า หากเด็ก และเยาวชนคนนั้นไม่มีความสำนึกในโอกาส ที่ได้รับ แต่กลับรู้สึกว่าการทำความผิดแต่ไม่ต้อง รับโทษ เพราะความเป็นเด็ก ดังนั้นในการตัดสินใจ ที่จะกระทำความผิดในครั้งต่อไป ของเด็ก และเยาวชน เด็กและเยาวชนจะรู้จักชั่งน้ำหนัก ระหว่างบทลงโทษที่ตนจะได้รับ กับความสุขในการเลือกที่การกระทำความผิด เมื่อรู้ว่าโทษที่จะได้รับมันน้อย หรืออาจจะไม่ต้องรับโทษ การตัดสินใจกระทำผิดอีกครั้งจึงไม่ใช่เรื่องยาก

4. กฎหมายที่มีอยู่ ยังขาดบทบัญญัติการ เข้ามาร่วมรับผิดชอบของผู้ปกครอง โดยเฉพาะในคดี ที่มีผู้เสียหาย แม้จะมีอำนาจให้พนักงานอัยการ มีคำขอท้ายคำฟ้องเพื่อให้จำเลย (เด็กและ เยาวชนที่กระทำความผิด) คืนหรือชดใช้ราคา แทนทรัพย์สินที่ถูกจำเลยประทุษร้าย ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 43 หรือกรณีศาลมีคำพิพากษา ตามคำร้องขอให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ ผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญามาตรา 44/1 ผลของคำพิพากษา

ในส่วนนี้ก็บังคับเอากับตัวเด็กและเยาวชนที่ยังไม่ได้ประกอบอาชีพ และหากบิดามารดาผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนที่เพิกเฉย ไม่เข้ามาชำระตามคำพิพากษา ผู้เสียหายก็จะไม่ได้รับการเยียวยา แม้ว่าจะมีบทบัญญัติการร่วมรับผิดชอบละเมิดของผู้ปกครองตามกฎหมายแพ่ง แต่หากผู้เสียหายประสงค์จะใช้สิทธิเรียกร้องก็ต้องไปยื่นฟ้องคดีเอง ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาล ค่าทนายความ ค่าใช้จ่ายในทางคดีแพ่ง รวมไปถึงมาตรการพิเศษแทนการฟ้องร้องคดีที่เปิดโอกาสให้มีการไกล่เกลี่ยชดเชยค่าเสียหายกันก่อน แต่หากผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด กับฝ่ายผู้เสียหายไม่สามารถตกลงไกล่เกลี่ยกันได้ หรือตกลงกันได้แต่ต่อมาฝ่ายเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดไม่ปฏิบัติตาม แม้กฎหมายจะให้พนักงานอัยการดำเนินคดีต่อไปได้ ก็เป็นการดำเนินคดีทางอาญาต่อไปกับตัวเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเท่านั้น มิได้ไปบังคับเอาค่าเสียหายที่จะสามารถบรรเทาเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นได้เลย อีกทั้งความรับผิดชอบทางอาญากรณีที่ไม่ดูแลเด็กภายในปกครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ก็เป็นเพียงการกำหนดโทษทางอาญามีได้กล่าวถึงการบรรเทาเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นได้เลย และสุดท้ายยังขาดหน่วยงานที่จะเข้ามาดูแลแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในขั้นตอนหลังจากศาลมีคำพิพากษา หรือแม้กระทั่งช่วงระยะเวลาที่ศาลมีคำพิพากษาให้รอการลงโทษหรือรอการกำหนดโทษ

5. สำหรับกรณีที่เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดแต่ไม่ต้องการโทษเลยเพราะเหตุอายุน้อย

กฎหมายที่มีอยู่นั้นได้ให้โอกาสเด็กและเยาวชนกลับคืนสู่สังคมเดิม แต่กลับไม่มีการเข้ามาแก้ไขเยียวยาฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดจากเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความสามารถในการดูแลเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดโดยเฉพาะเพื่อเป็นการรับผิดชอบ มุ่งคุ้มครองสังคมโดยรวมด้วย

ดังนั้นจากการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลหลักในประเด็นปัญหาช่องว่างของกฎหมายที่เห็นได้ว่า การที่เด็กและเยาวชนหวนกลับมากระทำความผิดซ้ำอีกครั้ง ก็มีสาเหตุมาจากกฎหมายที่ถูกละเมิดบังคับใช้กับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดขาดประสิทธิภาพ ไม่สามารถทำให้เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเกิดความเกรงกลัวหรือหลบจำต่อโทษที่เคยได้รับมา หากคำพิพากษาในคดีแรก ที่ศาลพิพากษาออกมา มีลักษณะไม่ลงโทษ ลดโทษ รอการลงโทษหรือรอการกำหนดโทษ หรือโทษที่ได้รับมีลักษณะเบา ก็จะทำให้เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเกิดการเรียนรู้ว่าจากความผิดที่เคยกระทำลงผลที่ได้รับเป็นอย่างไร เมื่อผลที่ได้รับคือการให้โอกาส และการคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชน เด็กก็จะเกิดการเรียนรู้ เริ่มซั้งน้ำหนัก ก่อนจะตัดสินใจว่าจะกระทำความผิดซ้ำอีกหรือไม่

ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีทางเลือกที่มีเหตุผล (Rational Choice Theory) ที่ทฤษฎีนี้อธิบายถึงสาเหตุของการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนว่า การที่คนเราจะตัดสินใจหรือเลือกที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับอิทธิพลของปัจจัยทางด้านประสบการณ์และการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับการกระทำผิด (ได้แก่เทคนิคและวิธีการในการ

กระทำผิด คำนึงความเชื่อในการกระทำผิด การวางแผนและการคาดการณ์ในการกระทำผิด) ทั้งทางตรงและทางอ้อมในอดีตที่ผ่านมา เป็นสำคัญ

และสอดคล้องงานวิจัยของ เทพ สามงามยา (2550, ไม่ปรากฏหน้าที่พิมพ์) ที่ได้ศึกษาเรื่อง หลักการพื้นฐานที่เหมาะสมในการดำเนินคดี อาญาเด็กและเยาวชนในศาล ผลการศึกษา พบว่า การบังคับใช้กฎหมาย เป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จหรือล้มเหลวของกระบวนการ ยุติธรรมทางอาญาที่สำคัญว่า มีประสิทธิภาพ ในการลงโทษและปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด อย่างไร ดังนั้นกระบวนการบังคับใช้กฎหมาย ต้องมีประสิทธิภาพ ต้องรักษาสมดุลระหว่าง วัตถุประสงค์ในการป้องกันในการกระทำความผิด (Crime Control) ควบคู่ไปกับการคุ้มครอง สิทธิของบุคคล

รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีหัทธยา ชูสุวรรณ (2542, ไม่ปรากฏหน้าที่พิมพ์) ได้ ศึกษาเรื่อง “บทบาทของงานสังคมสงเคราะห์ กับการแก้ไขปัญหาลูกและเยาวชนกระทำความผิดซ้ำ พบว่า “ลักษณะโทษและระยะเวลาที่ศาลตัดสิน ในความผิดครั้งแรกมีความสัมพันธ์กับการ กระทำความผิดซ้ำ”

อีกทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกษวรารงค์ จินะแสน (2542, ไม่ปรากฏหน้าที่พิมพ์) ได้ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระ ทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนที่อยู่ระหว่าง ถูกควบคุมความประพฤติในสถานพินิจ และคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง” จาก การศึกษาพบว่า 1 ในปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการ กระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนคือ

เด็กและเยาวชนเกิดการเรียนรู้ถึงวิธีเอาตัวรอด โดยอาศัยความบกพร่องของกระบวนการ ยุติธรรม เนื่องจากเด็กและเยาวชนจะเริ่มรู้จัก การเปรียบเทียบลักษณะการกระทำความผิด ครั้งแรกกับลักษณะการกระทำความผิดซ้ำ และ ก็จะมีพฤติกรรมที่ร้ายแรงขึ้น เนื่องจากเด็กและ เยาวชนรู้จักไตร่ตรองและชั่งน้ำหนักในการ ตัดสินใจที่จะกระทำความผิดเพราะเห็น ประโยชน์จากการกระทำความผิดและเห็นว่า หากตนจะกระทำความผิดซ้ำอีกครั้งและศาลจะ พิพากษาส่งไปฝึกอบรม เด็กและเยาวชนก็จะ เลือกกระทำความผิดที่รุนแรงขึ้นเพื่อให้คุ้มกับ การที่จะถูกศาลส่งไปฝึกอบรม

แสดงให้เห็นว่า ลักษณะกฎหมายที่นำมา บังคับใช้กับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ในปัจจุบันนี้ มีลักษณะที่ไม่เหมาะสมกับสภาพ สังคมในปัจจุบัน มุ่งตีความตามตัวอักษร เพื่อ คุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนที่กระทำ ความผิดอย่างเคร่งครัด มีลักษณะมุ่งฟื้นฟู แก้ไข เยียวยา และให้โอกาสเด็กและเยาวชนที่กระทำ ความผิด ได้กลับคืนสู่สังคมมากเกินไปและไม่มี ข้อจำกัด และกฎหมายที่มีอยู่ยังขาดบทบัญญัติ การเข้ามาร่วมรับผิดชอบของผู้ปกครอง ซึ่งถือว่าเป็นปัญหาช่องว่างของกฎหมาย และเมื่อนำ กฎหมายที่มีปัญหาดังกล่าวมาบังคับใช้ จึงเป็น การนำกฎหมายที่ขาดประสิทธิภาพมาบังคับใช้ ที่ส่งผลให้เกิดการกระทำความผิดซ้ำของเด็ก และเยาวชนขึ้นได้ เพราะไม่สามารถทำให้เด็ก และเยาวชนที่กระทำความผิดเกิดความเกรงกลัว หรือหลาบจำต่อโทษที่เคยได้รับและเด็กและ เยาวชนคนนั้นไม่มีความสำนึกในโอกาสที่ได้รับ

■ แนวทางแก้ปัญหาที่เกิดจากการบังคับใช้กฎหมายที่ส่งผลให้เด็กและเยาวชนกระทำความผิดซ้ำ

การศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหที่เกิดจากการบังคับใช้กฎหมายที่ส่งผลให้เด็กและเยาวชนกระทำความผิดซ้ำ จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก พบว่าต้องแก้ไขที่ตัวบทบัญญัติของกฎหมายที่นำมาบังคับใช้กับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด โดยเห็นว่า ต้องมีการแก้ไขกฎหมาย ให้มีความเป็นปัจจุบัน ทันกับสภาพสังคมในปัจจุบัน และมีสภาพการบังคับใช้ที่เหมาะสม คือ มีการแยกการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำออกจากการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดครั้งแรก เพื่อจะได้มีการบังคับใช้กฎหมายที่เหมาะสม รวมทั้ง อยากให้มีการแก้ไขเรื่องการกำหนดโทษที่จะลงแก่เด็กและเยาวชนโดยมีเหตุผลโทษ ทั้งเหตุตามอายุ ก็ต้องกำหนดอายุเด็กที่ไม่ต้องรับผิดให้ต่ำลง เหตุผลโทษเพราะรับสารภาพ ก็ต้องเพิ่ม การพิจารณาโทษเป็นรายกรณีไป การใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษที่จะลงแก่เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดต้องนำเรื่องความร้ายแรงของการกระทำความผิด สภาพจิตใจ สภาพครอบครัวของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดมาร่วมพิจารณาด้วย เพื่อให้มีการกำหนดกรอบการลงโทษให้สัมพันธ์ระหว่างการทำผิดกับบทลงโทษที่สมควรได้รับ

นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลหลักยังเสนอแนวทางแก้ไขปัญหว่า ในการกำหนดเงื่อนไขในการให้โอกาสเด็กและเยาวชนคืนสู่สังคมต้องมีความ

ชัดเจน ทั้งกรณีการรอลงโทษหรือรอการกำหนดโทษ ว่าความผิดใดรอการลงโทษได้ ความผิดใดต้องส่งตัวเด็กเข้ากระบวนการตามกฎหมาย และควรมีการจำกัดจำนวนครั้งของการให้โอกาสเด็กและเยาวชน รอการลงโทษ เช่นเดียวกับการส่งตัวเด็กและเยาวชนไปฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ว่าสามารถไปฟื้นฟูได้กี่ครั้งจึงจะเพียงพอ อีกทั้งกรณีของเด็กและเยาวชนที่ได้เข้าสู่กระบวนการทำแผนแก้ไขฟื้นฟูตามมาตรา 86 ถึง 89 ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2553 ไม่ควรมีลักษณะเป็นการล้างผิดเด็กและเยาวชน และต้องปรากฏประวัติการกระทำความผิดไว้ด้วย และผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นควรว่า ต้องเพิ่มมาตรการในการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดตั้งแต่ขั้นที่เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเข้ามาสู่กระบวนการยุติธรรม เพื่อให้เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดรู้จักสำนึกในสิ่งที่ทำลงไป และต้องเพิ่มหน่วยงานที่จะเข้ามาดูแลเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ในส่วนที่ต้องมีการคุมประพฤติ เพื่อเป็นการควบคุม สอดส่องติดตามดูแลพฤติกรรมอย่างใกล้ชิด

ซึ่งสอดคล้อง วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์ อ้างถึงใน กาญจนา ศรีสวัสดิ์และคณะ. (2552, หน้า 19) ได้สรุปถึงลักษณะของกฎหมายที่มีประสิทธิภาพควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. กฎหมายนั้นต้องมีความชัดเจนและแน่นอนพอสมควร
2. ข้อความในกฎหมายนั้นจะต้องไม่ฝ่าฝืนธรรมชาติหรือหักหาญต่อความรู้สึกของบุคคลที่ถูกบังคับมากเกินไป

3. กฎหมายนั้นจะต้องไม่ทำให้เสียประโยชน์แก่ผู้ถูกบังคับให้ปฏิบัติตามมากเกินไป

4. ต้องคำนึงถึงกระบวนการและองค์การในการบังคับใช้ตามกฎหมาย

5. จะต้องคำนึงถึงบรรยากาศในสังคมที่เอื้ออำนวยในการเคารพกฎหมายและการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างจริงจัง

การตัดผู้กระทำความผิดออกจากสังคม อีกทั้งการบังคับใช้กฎหมาย ต้องหลีกเลี่ยงการนำตัวผู้บริสุทธิ์มาลงโทษ เพราะฉะนั้นการบังคับใช้กฎหมายจึงต้องมีความเป็นธรรมทุกขั้นตอน

แสดงให้เห็นว่า เราควรมีกฎหมายที่ให้โอกาสเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ตามหลักสากลที่กำหนดไว้ ซึ่งตามแนวทางที่ผู้ให้ข้อมูลหลักแนะนำมา ก็ได้มีลักษณะกฎหมายที่มุ่งจะลงโทษเด็กและเยาวชนเท่านั้น แนวคิดการแก้ไข ฟันฟู บำบัดและให้โอกาสเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดก็ยังมียุ่ เพียงแต่ต้องยอมรับว่าหากเด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมกระทำความผิดซ้ำซาก ก็ต้องมีมาตรการลงโทษเข้ามาเพื่อคุ้มครองสังคมด้วย

■ ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

1. ควรมีการแก้ไขกฎหมายให้ทันกับสภาพสังคมในปัจจุบัน และมีสภาพการบังคับใช้ที่เหมาะสม ทั้งในประเด็นเรื่องกำหนดโทษที่จะลงแก่เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดจากอายุ ต้องมีการกำหนดอายุเด็กและเยาวชนที่ไม่ต้องรับผิดตามกฎหมายให้ต่ำลง ประเด็นการลดโทษ หากจำเลยรับสารภาพ ควรมีการกำหนดว่า นอกจากเหตุกำหนดโทษ ทั้ง 2 เหตุ

แล้วก่อนที่จะกำหนดโทษ ต้องมีพิจารณาการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนเป็นรายการถี่ โดยต้องนำเรื่องความร้ายแรงกระทำความผิด สภาพจิตใจ สภาพครอบครัวของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดมาร่วมพิจารณากำหนดโทษด้วยเสมอ

2. ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย ให้มีการแยกการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำออกจากการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดครั้งแรก และต้องมีมาตรการการลงโทษอย่างเข้มงวด เพื่อให้เกิดความหลาบจำและเกรงกลัวต่อการถูกลงโทษ มีการนำการบวกโทษ เพิ่มโทษ นับโทษต่อมาใช้เพื่อเป็นการกำราบไม่ให้เด็กและเยาวชนกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก

3. ควรมีการแก้ไขกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์ในการมุ่งให้โอกาสเด็กและเยาวชน ให้มีความชัดเจน ทั้งในกรณีการรอลงโทษหรือรอการกำหนดโทษ ต้องมีอัตราโทษให้ชัดเจน และควรมีการจำกัดจำนวนครั้งของการรอลงโทษไว้ เช่นเดียวกับการส่งตัวเด็กและเยาวชนไปฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ว่าสามารถไปฟื้นฟูได้กี่ครั้ง และสำหรับการที่เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ได้เข้าสู่กระบวนการทำแผนแก้ไขฟื้นฟู ตามมาตรา 86 ถึง 89 ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2553 ต้องปรากฏประวัติการกระทำความผิดได้ด้วย

4. ควรมีการแก้ไขกฎหมาย โดยเพิ่มมาตรการทางกฎหมาย ในการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด โดยให้มีกระบวนการดังกล่าว ตั้งแต่ชั้นที่เด็กและ

เยาวชนที่กระทำความผิด เข้ามาสู่กระบวนการยุติธรรมและคดีเสร็จจากกระบวนการยุติธรรม

5. ควรมีการแก้ไขกฎหมายเพื่อเพิ่มหน่วยงานที่จะเข้ามาดูแลเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในส่วนที่ต้องมีการคุมประพฤติอย่างใกล้ชิด ทั้งขั้นตอนระหว่างการถูกพิจารณาดี จนกระทั่งขั้นตอนการถูกคุมความประพฤติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล

6. ควรมีการแก้ไขกฎหมาย ในส่วนความรับผิดชอบบิดา มารดา ผู้ปกครอง ของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ทั้งความรับผิดชอบต่อสังคมและการเยียวยาบรรเทาผลร้ายให้แก่ผู้เสียหาย

■ ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้นต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับสภาพการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน ฉบับอื่น ๆ ว่าส่งผลต่อการกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนหรือไม่

2. ควรมีการศึกษาความเป็นไปได้ในการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมายที่จะนำมาใช้กับเด็กและเยาวชนเพื่อป้องกันปัญหาการกระทำความผิดซ้ำ โดยที่บทบัญญัติดังกล่าวต้องมีวัตถุประสงค์ในการลงโทษและมีความชัดเจนสำหรับบทบัญญัติของกฎหมายที่ให้โอกาสเด็กและเยาวชน

3. ควรศึกษาหาแนวทางความเป็นไปได้ของการแก้ไขกฎหมายเพื่อให้มีบทบัญญัติในการแยกพิจารณาดีอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำ

4. ควรมีการศึกษาเพื่อหาทางเป็นไปได้ที่จะมีการจัดตั้งหน่วยงานที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะเกี่ยวกับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็ก

5. ควรมีการศึกษาหาความเป็นไปได้ที่จะมีกฎหมายสำหรับกำหนดความรับผิดชอบบิดา มารดา ผู้ปกครองของเด็ก ให้มาร่วมรับผิดชอบเด็กและเยาวชน

■ บรรณานุกรม

กาญจนา ศรีสวัสดิ์ และคณะ. (2552). *งานวิจัยกองทุนเพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน เรื่องการสำรวจความเสี่ยงจากการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ขณะขับรถยนต์ในประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร: กรมการขนส่งทางบก, สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค.

เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2551). *คำอธิบายกฎหมายอาญาภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: พลสยามพรินติ้ง.

เกษรราชค์ จิณะแสน. (2542). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนที่อยู่ระหว่างถูกคุมประพฤติในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน*. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ .

ชาญคณิต ก. สุริยะมณี. (2554). *ทฤษฎีอาชญาวิทยาร่วมสมัยกับการวิจัยทางด้านอาชญาวิทยาในปัจจุบัน*. นนทบุรี: หินหยางการพิมพ์.

- เทพ สามงามยา. (2550). *หลักการพื้นฐานที่เหมาะสมในการดำเนินคดีอาญาเด็กและเยาวชน ในชั้นศาล*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พรชัย ชันตรี. (2553). *ทฤษฎีอาชญาวิทยา: หลักการ งานวิจัย และนโยบายประยุกต์*. กรุงเทพมหานคร: สุเนตรฟิล์ม.
- ศรีหทัยา ชูสุวรรณ. (2525). *บทบาทของงานสังคมสงเคราะห์กับการแก้ไขปัญหาคดีเด็กและเยาวชนกระทำผิดซ้ำ*. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. (2554). *รายงานสถิติคดีประจำปี พ.ศ. 2554*. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท.
- ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. (2555). *รายงานสถิติคดีประจำปี พ.ศ. 2555*. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท.
- สมชัย ทิมาอุตมากร. (2554). *พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2553 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546*. กรุงเทพมหานคร: พลัสยาม พรินติ้ง.
- สำนักงานป.ป.ส. กระทรวงยุติธรรม. (2552). *รวมกฎหมายยาเสพติด พร้อมด้วย กฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับ ที่เกี่ยวข้อง (พิมพ์ครั้งที่ 11)*. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- www.djop.moj.go.th. ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน
- www.kodmhai.com
- <http://deka2007.supremecourt.or.th>

๑๐